

Sutjeska, 1958. godine. Tito vrši smotru boraca Prve proleterske.

Tradicija Prve proleterske živi i traje

Ovog trenutka pala mi je na um misao što u stvari znače ovakvi sastanci za ljude koji su izvršili jedno veliko djelo. Da se figurativno izrazim - svaki ovakav sastanak starih boraca, starih drugova predstavlja neku vrstu punjenja našeg revolucionarnog akumulatora, dobijanje nove snage, nove energije, čvrstine i samouvjerenja da nas ništa ne može spriječiti da ostvarimo svoje zamisli. Iz toga proizlazi da smo svi mi stvarno duboko vezani jedni za druge i da među nama nema i ne može biti takvih koji bi bili na ne znam kakvoj visini i koji bi bili dolje. Mi smo nevjerovatno povezani sa mnogo i mnogo raznih niti još iz onih najtežih časova, i mi tek dopunjujući jedni druge i zajedno, svojom čvrstom zajedničkom voljom, možemo savladati sve teškoće koje stoje pred nama.

Naše je djelo - djelo naših naroda, naše Partije, naše narodne oslobodilačke Armije, u kojoj je kao proenac igrala važnu ulogu Prva proleterska brigada.

Mislim da još niko od nas nije uspio niti čak pokušao da dovoljno široko, svestrano i duboko proanalizira pojedine momente, pojedine epizode iz našeg narodnooslobodilačkog rata a naročito momenat iz situacije kad je stvorena Prva proleterska brigada. Jedan takav naoko možda sporedan događaj odigrao je veliku historijsku ulogu iz čijeg se početka razvijao postanak jednog novog društvenog sistema, jedne države, jedne nezavisne, slobodne socijalističke države. Razumije se, bilo je i prije i kasnije isto tako važnih historijskih momenata, ali je ovo bio fundament na kome se gradilo.

Titova zdravica u čast boraca Prve proleterske brigade
Beograd, 23. decembra 1951.

Rat se odavno završio. Život nas je rasturio u razne krajeve i na razne dužnosti. Ali, kada se sretnemo ili sastanemo, razgovaramo kao da nastavljamo staru drugarsku priču koju nikad nismo ni prekinuli.

Koča Popović

Prvi proleterski gardijski puk nastavlja tradiciju Prve proleterske brigade.

U posleratnom periodu kroz ovu jedinicu ostvarilo je svoje ustavno pravo i obavezu da služi vojni rok i osposobljava se za odbranu domovine oko 150.000 mladih. Naredbom Vrhovnog komandanta OS SFRJ od 9. juna 1978. godine određeno je da Prvi gardijski puk nastavlja tradiciju Prve proleterske narodnooslobodilačke udarne brigade.

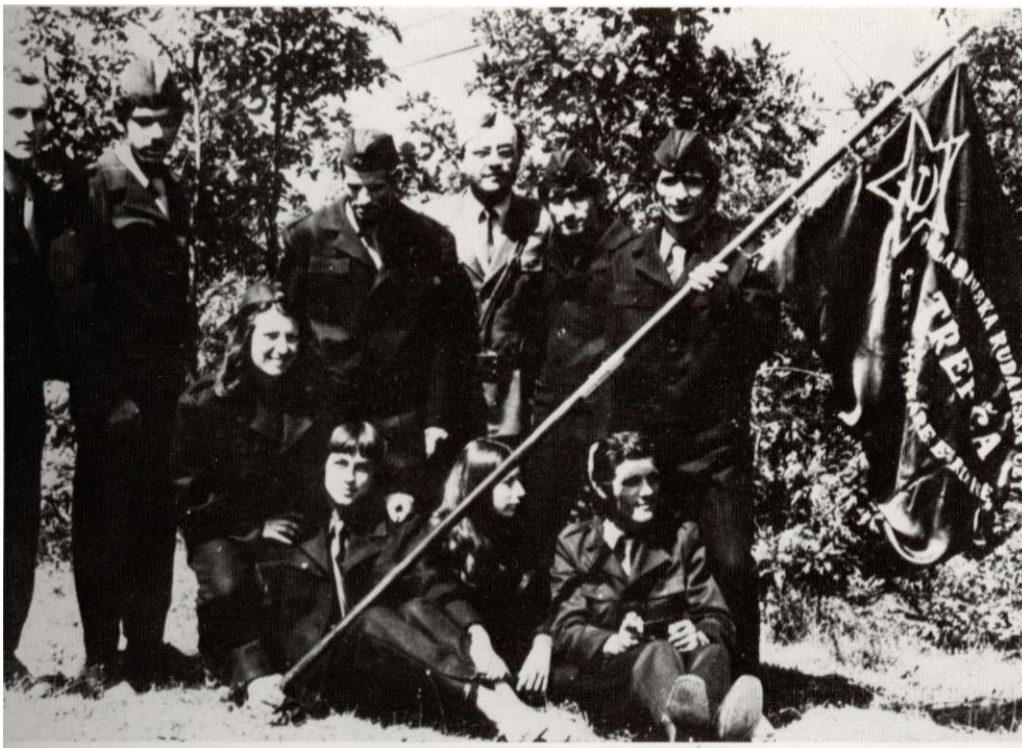

Prva posleratna proslava Brigade održana je u Mengešu, u Sloveniji, decembra 1945. godine na dan četvrte godišnjice njenog formiranja. Na slici (levo, gore) komandant Četvrte armije general-lajtnant Danilo Lekić, u prisustvu general-lajtnanta Peka Dapčevića i komandanta Brigade potpukovnika Voja Abramovića, stavlja odlikovanje na brigadnu zastavu. Meštani Mengeša (desno, gore) u slovenačkim narodnim nošnjama i sa zastavama - na proslavi. Borci Prve proleterske brigade sa brigadnom zastavom (slika dole).

Desetogodišnjica Prve proleterske. Proslava je održana u Beogradu u Domu garde, Topčider. Vrhovni komandant drug Tito u pratnji Koče Popovića vrši smotru prvoga ratnog stroja Brigade.

Godine 1941. desetine boraca sa Kosova stupile su u Kopaonički partizanski odred, a zatim se uvrstile u ratni stroj Prve proleterske u Rudom. Po svojoj borbenosti i ratnim podvizima naročito se istakla, kako u Odredu tako i u Brigadi, Rudarska četa sastavljena od rudara »Trepče«. Rudarska četa je na Kosovu postala uzor mladoj generaciji, pa je 1971. godine u rudniku »Trepči«, u sklopu teritorijalne odbrane, formirana Omladinska rudarska četa, po uzoru na svoju prethodnicu iz minulog rata.

Omladinska rudarska četa ima svoju formaciju, svoju zastavu, a njeni pripadnici posebnu uniformu s odgovarajućim amblemima. Svake godine 30. jula (na dan prve akcije rudara-partizana na žičari Trepče 1941) vrši se svečana smotra i četa se popunjava novim članovima.

Rudo 1971: drug Tito na proslavi tridesetogodišnjice formiranja Brigade.

Svake godine u januaru mesecu planinari i omladina Jugoslavije uz učesće boraca »Igmancaca« organizuju »Igmanski marš«. Na slikama (levo i gore) marš iz 1957. i 1982. godine.

Prvenac naše armije, Prva proleterska brigada, ima naročiti značaj za razvoj naše Narodnooslobodilačke vojske. Ona je formirana 1941. godine, nekoliko mjeseci poslije ustanka u Srbiji. Za vrijeme tih nekoliko mjeseci, borci partizanskih odreda i bataljona, pod rukovodstvom Komunističke partije, preko vojnih i političkih rukovodilaca, stekli su u neprekidnim bitkama ne samo borbeno iskustvo već i političko vaspitanje. Oni su postali svjesni da njihov zadatak nije više u tome da brane samo svoja ognjišta u svojim krajevima i bližoj okolini, već da moraju dati primjer za opštejugoslovensku borbu naroda protiv okupatora i domaćih izdajnika. Oni su shvatili da u toj borbi moraju biti nosioci bratstva i jedinstva naroda Jugoslavije, koje su protivnarodni režimi svojom politikom u toku dvadeset godina razjedinjavali i tako doveli do bratoubilačke borbe, što su okupatori vješto iskorišćavali za postizanje svojih ciljeva.

Mnogo puta, kad sam poslije većih borbi susretao Prvu proletersku brigadu, srce mi se stezalo kad u redovima boraca ne bih vidio neka od poznatih lica. Na njihova mjesta dolazili su sve novi i novi borci iz drugih krajeva. U četverogodišnjoj borbi, na mnogim bojištima, Prva proleterska brigada dala je preko sedam hiljada života. Ali neprijatelj je to osmostruko platio, jer su hrabrost boraca i borbeni i moralni kvaliteti Prve proleterske brigade bili na velikoj visini. Zato je ona bila veoma omiljena ne samo u svim jedinicama Narodnooslobodilačke vojske već i u narodu, svuda gdje se pojavila. Izgrađujući se u procesu borbe vojnički i politički, Brigada je bila veoma efikasna škola kadrova. Ona je dala mnogobrojne vojne i političke rukovodioce za druge naše ratne jedinice. Ona je, pored toga, veoma savjesno politički djelovala i među stanovništvom, šireći neumorno ideje o ciljevima naše narodnooslobodilačke borbe, a u prvom redu o ostvarenju čvrstog bratstva i jedinstva naroda — koje je značilo ne samo garantiju za uspješnu borbu protiv okupatora nego i neophodan uslov za stvaranje nove, snažne i jedinstvene Jugoslavije...

TITO

^ iÈI Wfirtfäfwifg&e SS^É**, *

•MEI Ili

•35 IH" E M e v S

l.iA

® ^yB sMÈ L i SI

Proslava tridesetogodišnjice formiranja Brigade, Rudo 1971. godine.

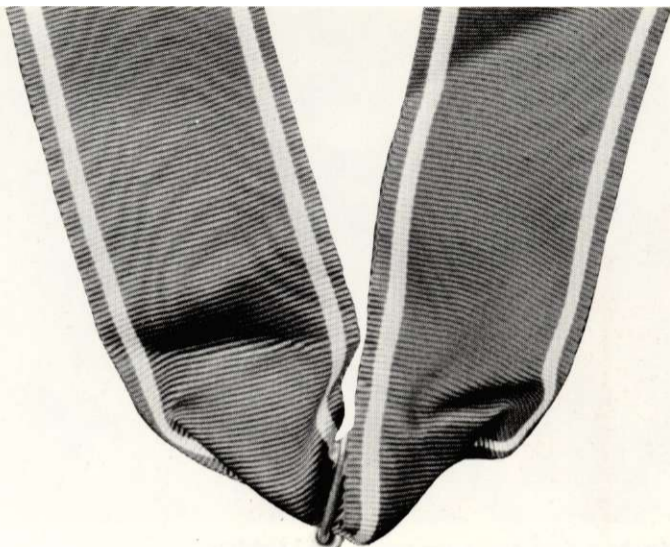

Prva proleterska u Kući cveća, decembar 1981. godine.

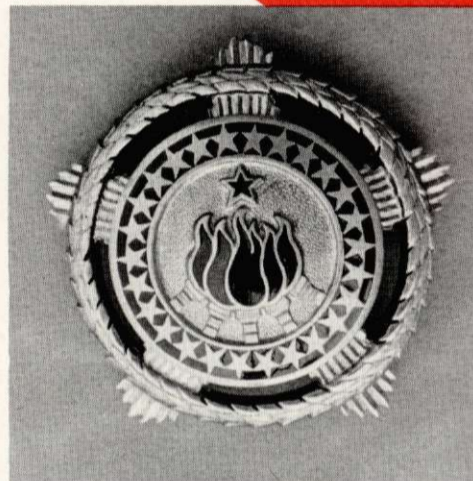
Odlikovanja Brigade

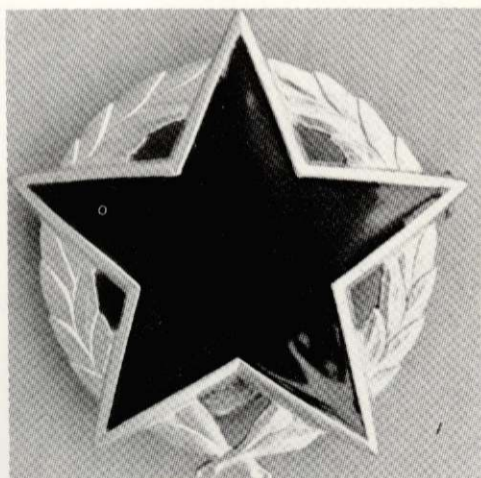
Orden narodnog heroja

Orden narodnog oslobođenja

Orden bratstva i jedinstva sa zlatnim vencem

Orden partizanske zvezde sa zlatnim vencem

Orden zasluga za narod sa zlatnom zvezdom

ПРВА ПРОЛЕТАРСКА

НАРОДНО-

-ОСЛОБОДИЛАЧКА

УДАРНА

ГРУПА

Izražavamo zahvalnost ustanovama, organizacijama i pojedincima koji su nam pružili pomoć oko priprema za izdavanje ove knjige: Savezno izvršno veće; Muzej revolucije naroda i narodnosti Jugoslavije, Beograd; Vojnoistorijski institut, Beograd; Vojni muzej, Beograd; Fotocentar JNA, Beograd; Muzej narodne revolucije Bosne i Hercegovine, Sarajevo; Narodni univerzitet, Rudo; Muzej (očanskog perioda NOR-a, Foča; Zavičajni muzej »Hasan Brkić«, Livno; Dom JNA, Beograd; TANJUG, Gradski odbor SUBNOR-a, Beograd; Osnovna škola »Prva proleterska«, Beograd; redakcija lista »Komunist«, Beograd.

Ratni fotoreporteri:

Krsto Bajić, Nisim Baruh, Ratko Čanak, Josip Ercegović, Mauricio Mario Fanelli, N. Korsun, Rudi Krajina, Dr Dura Mešterović, Mitar Mitrović, Bora Nešković, Dragan Nikolić, Radovan Pantelić, Dr Ivica Pavletić, Ante Perajica, Milivoje Rakić, Žorž Skrigin, Jovan Vujošević, i drugi nepoznati fotoreporteri.

Posleratni fotoreporteri:

Žika Antić, Dragan Dukić, Nikola Jančić, Žika Janković, Miša Mustapić i Božidar Rabrenović.

Prepoznavanje fotografija i verifikacija legendi

Prvi bataljon:

Slavica Abramović, Mihailo Batrović, Mirjana Čirović, Miloš Čičić, Stevo Dragaj, Gojko Dukić, Radovan Đurović, Niko Đurašević, Savo Pužić, Špiro Lagator, Blažo Lekić, Branko Lješević, Marko Milanović, Nikola Pašić, Omer Pezo, Mileva Šćepanović, Bata Šćepanović, Gajo Vojvodić.

Drugi bataljon:

Milutin Bogojević, Milovan Četković, Miloš Dragović, Zdenko Duplančić, Bajo Đuranović, Vuksan Ljumbović, Drago Matković, Aleksa Nenadić, Blagota Pejović, Radomir Duško Popović, Danilo Radićević, Ivo Radulović, Dordžije Savićević, Jovan Lola Vujošević, Radomir Ljaka Vujošević, Risto Vujošević, Ljubica Vukanović-Jovanović, Miloš Vuksanović, Srđo Vukotić.

Treći bataljon:

Ratko Čanak, Uglješa Karaklajić, Milutin Milašinović-Šuca, Mikan Milićević, Jovan Pejković Keza, Dragoslav Radisavljević Sočo, Mile Rak, Nada Sokolović, Lazar Savićević, Božidar Ševo, Bozo Nešković, Mauricio Mario Fanelli, Stanko Matijašević.

Četvrti bataljon:

Branislav Bane Božović, Dušan Karić, Rudi Krajina, Mitar Mitrović, Ljubivoje Pajević, Milenko Petrović, Mile Maksimović, Tripo Vučinić, Jovan Čamilović, Mika Haravan, Momčilo Dugalić.

Peti bataljon:

Olga Kojadinović, Boža Dorđević.

Bataljon »Garibaldi«:

Jovan Pejković Keza i Jovan Vujošević Lola

Šesti bataljon:

Steva Adamović, Miloš Bandić, Dušan Čordaš, Radovan Drašković, Ljuba Doković, Milivoje Katić, Ivančević-Durić Ljubica, Špiro Ivanisević, Janjić Branislav, Lepa Marković, Milan Marković, Miloš Marković, Radovan Pantelić Pura, Josip Pesah, Milutin Radojčić Šuca, Salomon Romano, Vojin Savčić i Dušan Šijan.

Drugarice i drugovi koji su svoje ratne fotografije stavili redakciji na raspolaganje:

Abramović Slavka, Abramović Vojo, Adamović Stevan

Babović Mirko, Bakić Nada, Belanović Bosa, Bojić Milisav, Bošković Obren, Božinović Neda, Božić Ratko, Božović Bane, Božoić Luka

Cvetković Ratko

Čamilović Jovan, Četković Dana, Ćirin Ana, Ćirović Mijojka

Čanak Ratko, Čarapić Jovan, Čelebić Radovan, Čubrić Gospava

Dimitrijević Bogdan, Dinčić Stanimir, Dmitrić Rosa, Dragelj Stevo, Dragutinović Mitar, Drecum Joko, Droca Savo, Drobac Dragica, Dugalić Moma, Dulović Vlado

Doković Ljubo, Đoković Milan, Đokić Aleksandar, Durašević Niko, Durović Radovan, Dušica Mubamet

Elez Novica, Elezović Svetislav

Galić Mihajlo, Gigović Zdravko, Glomazić Stanka, Gojku Komel

Haravan Mika, Hilmi Toska

Ilić Ilija, Ivanović Bajo

Jaćimović Vukosav, Jakšić Milosava, Janić Anica, Janković Milica, Jelić Luka, Jelisavić Milena, Jeremić Vojin, Jovanović Branko, Jovanović Dragić, Jovanović Radenko, Jović Milan, Jovović Milica, Jovović Vojislav, Juračić Ante, Jurošević Savo

Kaluđerović Veljko, Karaklić Jana, Karić Dušan, Katić Milivoje, Kažić Krsto, Kažić Petar, Kezija Ljubica, Kilibarda Miljko, Kojović Velimir, Koralović Andrija, Konić Žika, Kovačević Radmila, Krajina Rudi, Kusurović Mihajlo

Laban Sava, Lagator Špiro, Lazarević Dorđe, Lazović Vujadin, Leković Drago, Leković Igalo, Lokas Ante, Lončar Miloš, Lončarević Đuro, Lutovac Milutin

Maksimović Mile, Maksimović Radivoje, Malešević Marko, Maljković Ilija, Marić Todor, Marković Luka, Marković Ljubo, Matković Drago, Medić Milan, Mičić Ljubomir, Mićović Miljan, Milenković Pavle, Miletić Vide, Mileusnić Dura, Milovanović Dobrivoje, Milović Dorđe, Milutinović Drago, Miljanić Novak, Miočević Anđelko, Mitrović Mitar, Mošić Bogdan

Novović Mirko

Omerović Ivan, Osmanbegović Salih Osman

Pandić Miloš, Panić Rajko, Pantelić Radovan, Paunović Milan, Pejković Jovan, Petković Branko, Petrović Aleksandar, Petrović Živadin, Pirak Vitomir, Pokimica Slavko, Popović Bosa, Prelević Mileta, Prenaj Nuo, Prlja Branko, Pužić Savo

Radelić Frane, Radovanović Spasoje, Radoinć Marinko, Radunović Vasko, Rastovac Zorka, Raičković Tomo, Ranković Života, Rmandić Dušan

Savić Gojko, Savić Svetislav, Sairić Vladimir, Simić Ruža, Staničić Nikola, Stančić Slavoljub, Stanišić Marko, Stevović Tomaš, Stručić Jovanka

Ščekić Vlado, Šćepanović Boriša, Šćepanović Radomir, Šehović Šuhrija, Šubara Đorđe

Tasić Dobrosav, Tatić Slavko, Todorović Mijalko, Todorović Mileva, Tolj Jure, Tomić Mićo, Tomić Milić, Tufekčić Režija, Turkulj Vasilije

Varga Anka, Vasić Petar, Veža Ratko, Vlahović Dragutin, Vlahović Dunja, Vlahović Vuko, Vučinić Vuksan, Vučinić Tripo, Vučić Blažo, Vujačić Nikola, Vujsić Savo, Vujović Savo, Vujošević Jovan, Vukić Batrić, Vukičević Marko, Vukičević Jure, Vuksanović Milinko, Vulević Jovan

Zarubica-Šćepanović Mileva, Zeković Radi-sav, Zefalj Marko, Zemlink Antica, Zgonjanin Dragoje, Zogović Vera

Žikić Proka, Živković Jevrosima

Biblioteka
MONOGRAFIJE

Prva proleterska

Ilustrovana monografija

Izdavač
ČGP DELO,
OOUR GLOBUS,
Izdavačka djelatnost,
Zagreb

Za izdavača
TOMISLAV PUŠEK

Za redakciju Globusa
IVANA SOR
NEVA TOPLAK

Tehničko-grafička realizacija
IVAN ČEHIĆ

Lektor i korektor
NEVA TOPLAK

Tisak
ČGP DELO,
Ljubljana,
1984.